

POZICIJA

2014 m. Nr.4.(624)

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ ASOCIACIJOS INFORMACINIS LEIDINYS

Leidžiamas nuo 1989 metų

LŽTA ATSTOVAUJA:

Tarptautinei Žmogaus Teisių
Gynimo Federacijų Lygai
FIDH (būstinė Paryžiuje)
www.fidh.org

Europos Žmogaus Teisių
Asociacijai
AEDH (būstinė Paryžiuje)
www.eu.org

Tarptautinei Helsinkio
Žmogaus Teisių Federacijai
IHF (reformuojama)
www.ihf-hr.org

Lietuvos žmogaus teisių
koordinavimo centrui
www.lzta.lt

Asociacijos steigėjai:

Egidijus BIČKAUSKAS
(teisininkas, Kovo -11-tosios Akto signataras)

Vytautas BUDNIKAS
(“Požicijos” vyr.redaktorius)

Antanas BURACAS

(LMA akademikas)

Stasys BUŠKEVIČIUS

(politikas)

Arimantas DUMČIUS

(habil.dr., profesorius, LR Seimo narys)

Stanislovas DOBROVOLSKIS

(kunigas, vienuolis)

Bronius GENZELIS

(profesorius, Kovo11-tosios Akto signataras)

Romas GUDAITIS

(rašytojas, Kovo11-tosios Akto signataras)

Egidijus KLUMBYS

(gydytojas, Kovo11-tosios Akto signataras,
LR Seimo narys)

Bronius KUTAVIČIUS

(kompozitorius)

Justinas MARCINKEVIČIUS

(rašytojas, poetas)

Vytautas MARTINKUS

(rašytojas)

Algimantas NASVYTIS

(architektas)

Kęstutis LAPINSKAS

(LR Konstitucinio Teismo pirmininkas 2008-
2011 metais, Kovo11-tosios Akto signataras)

Juozas OLEKAS

(gydytojas, LR Seimo narys)

Viktoras PETKUS

(Lietuvos Helsinkio grupės steigėjas)

Juras POŽELA

(akademikas)

Pranas RACIŪNAS

(kunigas, vienuolis)

Kazimieras UOKA

(Kovo -11-tosios Akto signataras)

Stasys UOSIS

(habil. dr., profesorius)

**DĖL LIETUVOS NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ TARYBOS..... 7 p.**

**Dėl atstovų į Lietuvos NVO tarybą atrankos
principų..... 11 p.**

Dėl prioritetinių visuomenės vystymo krypčių... 12 p.

**Nacionalinio forumo „Jaunimo rengimas šeimai:
lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas”
KOMUNIKATAS..... 14 p.**

**Visuomeninės tarybos prie LR Seimo Pasipriešinimo
okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų
nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos
apskritojo stalo**

REZOLIUCIJA

2014 m. gruodžio 19 d.

Vilnius

Dėl sovietų genocido vykdytojų atsakomybės už veikas

Didžiausius nusikaltimus Lietuvoje vykdė SSRS - Lietuvą okupavusi komunistinė imperija. Vertinant nusikaltimų veikas, okupacines represines struktūras reikėtų skirstyti į nusikaltimų veikų užsakovus, vykdytojus ir pagalbininkus. Nusikaltimų užsakovė buvo SSRS komunistų partija, Lietuvoje – jos padalinys Lietuvos komunistų partija ir jos atžala - komjaunimas. Nusikaltimų veikos vykdytojai – SSRS valstybės saugumo struktūros su atitinkamais padaliniais Lietuvoje (NKVD, MVD, KGB), nusikaltimų veikos pagalbininkai – sribai, ir visas agentų, neetatinių saugumo informatorių, propagandistų, rašytojų, poetų, istorikų ir kitų šlovinančių komunizmo pergale, tinklas.

Kai Lietuvoje genocido užsakovė LKP atsiskyrė nuo SSRS KP, kartu su šiuo aktu buvo įpiršta nuomonė, kad partija ne tik nutraukė saitus su praeitimi, bet tarsi tuo atsiskyrimu atliko atgailą, kalčių išpirkimą. Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, LKP ir komjaunimo sekretoriai nebuvo persekiojami, netrukdomai skverbėsi į Seimo, valstybės valdymo, žiniasklaidos aukščiausius postus. Nei vienas už kolaboravimą su okupantais nebuvo nubaustas. Nusikaltimų vykdytojų pagalbininkai, kurie prisipažino, kad bendradarbiavo su saugumo struktūromis, gavo tarsi amnestiją ir jie teisės aktais buvo įslaptinti.

Dabar Lietuva nepriklausoma nuo buvusios SSRS, tačiau vidinė priklausomybė nuo jos paveldo išliko. Komunistų partijos ir komjaunimo sekretoriai, nepriėmus Desovietizacijos įstatymo, be iliustracijos užėmė aukščiausius valstybės postus, buvusių MVD, KGB darbuotojų teisininkų gvardija įsitvirtino be iliustracijos VRM, prokuratūroje, VSD, teismuose ir kitose svarbiose struktūrose.

Per pastaruosius Seimo rinkimus daugumą laimėjo kairiosios, Rusijai palankios jėgos, todėl pastebimas akivaizdus buvusios sovietinės nomenklatūros įsigalėjimas. Pastaruoju metu ypač suaktyvėjo propaganda prieš laisvės kovotojus-partizanus, siekiama juos pripažinti kriminaliniais nusikaltėliais, bandoma atimti kario savanorio statusą. Tai ypač pastebima M.Misiukonio byloje dėl paskutinio partizano A.Kraujelio žūties. Ypač aktyvūs šmeižto kompanijoje prieš partizaną A.Kraujelį signatarai A.Sakalas ir buvęs VSD direktorius generolas J.Jurgelis. Prie jų jungiasi ir A.Paleckio kompanija.

1997 metų LGGRT centro veiklą apibrėžiantis Įstatymas numatė genocido organizatorių ir vykdytojų nustatymą, medžiagos apie juos pateikimą bei baudžiamųjų bylų iškėlimo iniciavimą ir galimo bylų vilkinimo kontrolę, tačiau jie Lietuvos Respublikos Seimo kairiųjų Teisės komiteto pirmininko A. Sakalo teikimu buvo panaikinti 2003 metais, pakeičiant LGGRTC Įstatymo 2 ir 5 straipsnius. Tyrimai prieš genocido užsakovus, vykdytojus ir jų pagalbininkus buvo faktiškai sužlugdyti. Todėl LGGRTC savo veiklą daugiau nukreipė į fašistinės okupacijos nusikaltimus, holokaustą. Dažniausiai genocido bylos keliamos tik nukentėjusių šeimų iniciatyva.

Esminiu kliuviniu tapo Konstitucinio teismo išaiškinimas, kad okupacijos vykdytas represijas, trėmimus vykstant karui po karo teismai gali prilyginti genocidui tik įrodžius, kad šiais nusikaltimais buvo siekiama sunaikinti lietuvių tautos dalį. Šia nuostata remiantis, partizano A.Kraujelio byloje kaltinamasis M.Misiukonis buvo išteisintas. Konstitucinio teismo sprendimas dėl neapibrėžtumo leidžia teismams laisvai interpretuoti genocidą, nors tiek visuma, tiek dalis susideda iš atskirų individų, be kurių nebūtų ir naikintinos visumos. Todėl partizano A.Kraujelio ir kitų paskutiniųjų kovotojų žūtys prieš okupantus turi būti vertintinamos kaip genocidas.

Nepriimtas Desovietizacijos įstatymas ir neatlikta pilnavertė iliustracija paliko vidinę priklausomybę nuo pusę amžiaus trukusios okupacijos paveldo, kuri tautai ir valstybei trukdo eiti įtvirtintos nepriklausomybės ir demokratijos keliu. Esant tokiai nepalankiai situacijai, Rusijos žiniasklaida ir vietiniai antivalstybininkai vykdo informacinį karą prieš Lietuvą, kuris trikdo pilietinės ir patriotinės visuomenės ugdymą ir valstybingumo įtvirtinimą. Komunistinės imperijos paveldo simbolių viešas demonstravimas taip pat iškalbingai liudija apie išlikusią priklausomybę nuo buvusio okupanto.

Rusijoje, kitose buvusiose SSRS respublikose per prievartą išvežtų tremtinių, nuteistų politinių kalinių palaidojimo vietos nyksta. Lietuvos Užsienio reikalų ministerija nesugeba susitarti, kad būtų įamžintas Butyrkų kalėjime sušaudytas ketvirtojo Lietuvos Prezidento Jono Žemaičio-Vytauto atminimas.

Rusijos žiniasklaidos skleidžiami išpuoliai prieš Lietuvos Prezidentę randa atgarsį Lietuvoje.

Lietuvoje yra faktų, kai okupacinės nomenklatūros aktyvistams mokamos valstybinės pensijos. Prisidengus antrojo pasaulinio karo veteranų statusu mokamos valstybinės nukentėjusių asmenų pensijos. Rusija nuo gegužės mėnesio įsipareigojo jiems kas mėnesį dar mokėti atitinkamas sumas. Tokie mokėjimai prilygsta nepriklausomos valstybės piliečių papirkimui priešiškos valstybės naudai.

Apsvarstę perskaitytus pranešimus bei diskusijoje pateiktas pastabas, apskrito stalo dalyviai siūlo:

1. 2015 metų II ketvirtį rengti plataus masto konferenciją dėl:
 - sovietų genocido užsakovų, vykdytojų ir jų pagalbininkų atsakomybės už veikas,
 - įpareigojimų Generalinei prokuratūrai ir LGGRTC vykdyti komunistinio teroro ir genocido tyrimus,
 - žiniasklaidos vietos atskleidžiant aukų išniekinimo ir užkasimo vietas ir kt.
 - konferencijoje aptarti Visuomeninio tribunolo medžiagą ir parengti siūlymus dėl komunizmo pasmerkimo tarptautiniu mastu.
1. Lietuvos ambasada Rusijoje vesti derybas dėl Jono Žemaičio-Vytauto žūties vietos įamžinimo Butyrkų kalėjimo teritorijoje.
2. Nutraukti iš Lietuvos biudžeto mokėti valstybines ir kitas nukentėjusių asmenų pensijas buvusiems okupacinio režimo nomenklatūros pareigūnams, represinių struktūrų dalyviams.
3. Įrašus teismų nuosprendžių bylose, pateikiant tik asmenų inicialus, laikyti nepriimtinais.
4. Prokuratūrai laiku informuoti LRS komisiją apie atiduotas nagrinėjimui teisme bylas, susijusių su genocidu ir rezistencija.

Rezoliuciją parengė: *Lietuvos politinių kalinių sąjunga, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija, Kolymos draugija, Laptevų jūros tremtinių brolija „Lapteviečiai“, Lietuvos Nepriklausomybės gynimo Sausio 13-osios brolija, Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjunga.*

Visuomeninės tarybos pirmininkas Vytautas Zabielskas

DISKUSIJA DĖL SOVIETŲ GENOCIDO VYKDYTOJŲ ATSAKOMYBĖS

2014 m. gruodžio 19 d. Seimo Lietuvos Tarybos salėje įvyko apskritojo stalo diskusija „Sovietų genocido vykdytojų atsakomybė už veikas“. Renginį organizavo Visuomeninė taryba prie Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisija. Jos koordinatorius – Seimo narys Arimantas Dumčius.

2014 m. Lietuvos teismuose buvo nagrinėjamos užvilkinotos baudžiamosios bylos, susijusios su pasipriešinimo sovietų okupacijai ir okupaciniam režimui dalyviais – Lietuvos partizanais. Visuomeninės tarybos prie Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos nuomone, teismų nuosprendžiai yra akivaizdžiai neteisingi. Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 18 d. nutarimu, genocido sąvoka yra galiojanti ir teisėtai veikianti bei vartojama Lietuvos aktuose, todėl gali būti atnaujintas genocido bylų nagrinėjimas. Lietuvos teismų sprendimai paskatino Visuomeninės tarybos narius ir nevyriausybinę organizaciją rengti diskusiją, kurioje bus išklaustos teisės specialistų ir nevyriausybinių organizacijų nuomonės bei pozicijos dėl teismų praktikos bylose, susijusiose su sovietų genocido vykdytojų neišvengiama atsakomybe.

Aušra Pocienė

AR SUSITAIKYSIME SU VALSTYBĖS PRARADIMU?

Valstybės dėmesys savo tautos genocido nusikaltimų tyrimui yra nedovanotinai aplaidus. Šį aplaidumą grindžia valdančiojo elito požiūris ne tik į skaudžią tautos istorinę praeitį, bet ir į jos ateities perspektyvas. Tik vertindami Lietuvos dabartį galime suprasti, kodėl paminklai pokario Lietuvos partizanams statomi dažniausiai pamiškėse ir mažai lankomose vietose, o sovietmečio veikėjų skulptūros tebesipuikuoja pagrindinėse miestų aikštėse ir skveruose.

Genocidu laikytinas siekis sunaikinti, visiškai ar dalinai, nacionalinę, tautinę grupę, tos grupės narių žudymas arba sudarymas jai gyvenimo sąlygų, kurios sąlygotų dalinį ar visišką grupės sunaikinimą.

Ilgokai vyko diskusijos, ar sovietų vykdyti masiniai lietuvių trėmimai ir represijos gali būti prilyginami genocidui. 2013 m. Konstitucinis Teismas kovo 18 d. nutarimu paskelbė, kad Lietuvos teismai sovietų vykdytus trėmimus ir represijas vykstant partizaniniam karui gali prilyginti genocidui, įrodžius, kad šiais nusikaltimais buvo siekiama sunaikinti reikšmingą lietuvių tautos dalį.

Taigi sulaukėme aukščiausios Lietuvos teisinės institucijos sovietinės valdžios vykdytų represijų teisinio vertinimo.

Suprantama, kad kalbėti apie lietuvių tautos genocidą galima tik kalbant apie praeitį. Tačiau kalbėdami vien apie praeitį ir ignoruodami dabartį, nepilnai atskleisime šio pasibaisėtino nusikaltimo mastą ir pasekmes.

Kaltinimai valdžiai

Šiandien viešojoje erdvėje apstu drastiškų kaltinimų dabartinei valdžiai dėl jos neva vykdomo tautos genocido. Nėra abejonės, tai hipertrofuotas palyginimas. Tačiau visuomenės gyvenimo procesai verčia nerimauti. Pvz., sunku suvokti valdžios abejingumo priežastis milžiniškiems emigracijos mastams – jie žiniasklaidoje pašaipiai vadinami masine gyventojų evakuacija. Palyginimui dera pridurti, kad apie 300 tūkst. gyventojų Lietuva prarado vokiečių okupacijos metais. Daug lietuvių inteligentų, bolševikų tituluojamų „liaudies priešais“, šalis neteko 1944 m., kai bėgdami nuo Raudonosios armijos į Vokietiją pasitraukė apie 64 tūkst. gyventojų. Vien nuo 1945 iki 1951 m. iš Lietuvos buvo ištremta apie 130 tūkst. žmonių, neįskaitant žuvusių kalėjimuose ir lageriuose. Apie 90 tūkst. Lietuvos lenkų tautybės gyventojų repatriavo iš Vilniaus krašto. Ir vis dėlto per 24 nepriklausomybės metus vien dėl emigracijos Lietuva prarado, vienais duomenimis, pusė milijono, kitais – apie 720 tūkst. žmonių. Statistikos sudarytojai ir patys pripažįsta, jog tai tik oficialūs duomenys. Neoficialiai iš Lietuvos emigravo žymiai daugiau darbingiausio amžiaus piliečių. Manoma, apie milijoną.

Kita vertus, ir be emigracijos šalies gyventojų sparčiai mažėja. Vien tik 2013 m. mirė 41,5 tūkst., o gimė tik 29,9 tūkst. Lietuvos piliečių. Viena moteris vidutiniškai pagimdo 1,55 vaiko, nors populiacijos palaikymui reikia bent 2,1 vaiko. Pagal gyvenimo trukmę esame Europoje paskutinėje vietoje: mūsų vyrų amžiaus vidurkis yra 68,5, o moterų – 79,5 metai (ES atitinkami vidurkiai siekia 77,4 ir 83,2 metus).

Svarbiausios Lietuvos mažo gimstamumo priežastys yra daugelio šeimų mažos pajamos, nes sunkiai suduriantiems galą su galu auginti vaikus yra per didelė prabanga. Mūsų atlyginimai vieni iš mažiausių ES (išskyrus Rumuniją ir Bulgariją). Iš 600 tūkst. Lietuvoje gyvenančių vaikų apie trečdalis jų gyvena skurde, nors šalies bendras vidaus produktas (BVP) auga sparčiausiai Europoje.

Nemažiau skausminga yra ir tai, kad Europoje ir visame pasaulyje pirmaujame ir pagal savižudybių skaičių. Mūsų šalyje kasmet nusižudo per 1000 gyventojų, t. y. 36 savižudybės 100 tūkst., tarp kurių vyrų yra 4 kartus daugiau nei moterų (kasmetinis ES vidurkis atitinkamai yra apie 10 savižudybių).

Šalies politinio elito abejingumas savosios tautos ateičiai pastebimas vos ne kiekviename žingsnyje. Pvz., negalime nepastebėti, kaip, pataikaujant didžiosioms kaimynėms, yra iškraipoma Lietuvos istorija, nematyti, kaip valdžios institucijoms ignoruojant, yra naikinami istoriniai lietuvių kultūros ir paveldo paminklai, o jų vietoje statomi prabangūs gyvenamieji namai bei sodybos, demonstratyviai užimant asmeniniams poreikiams tautos istorinei atminčiai svarbias vietas. Negalima nepastebėti, kaip gatvių reklamoje stumiami į užribį lietuviški parduotuvių, viešbučių ir kitų viešųjų vietų pavadinimai, nežinoti apie nuolat kylančius Seime

mėginimus riboti valstybinę lietuvių kalbos vartojimą, destruktivias iniciatyvas siekiant silpninti ir naikinti šeimos bei santuokos institutus, naikinti skirtumus tarp lyčių ir t.t.

Ar tai daroma sąmoningai?

Tai būtų atskiras klausimas.

Emigrantai Lietuvai nereikalingi

Pakalbėkime apie keletą tokių iniciatyvų, kurios leis suvokti, kokių mastu siekiama pakeisti mūsų nacionalinę savimonę, ištrinti nacionalinį identitetą ir pertvarkyti pačią visuomenę, kuri nesipriešintų mūsų valstybės dekonstravimui: tai nenoras suvaldyti masinę emigraciją, lietuvių kalbos, šeimos ir santuokos pagrindų silpninimas, piliečių teisės į teisingą teismą, piliečių savivaldos, jų rinkimų ir kitų konstitucinių teisių ribojimas.

Kaip minėta, apie ketvirtadalis tautos gyvena emigracijoje. Ryšiai su ja yra labai silpni. Iki 1991 metų Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo įvairiose pasaulio šalyse už Lietuvos ribų gyveno per milijoną lietuvių, dėl sovietinės okupacijos nenorėję gauti ar priimti Lietuvos SSR pilietybę. 1991-aisiais, atgavus Nepriklausomybę, tuometės valdžios sprendimu, išseivijos lietuviams Lietuvos pilietybė buvo užginta, reikalaujant atsisakyti tos šalies pilietybės, kurioje jie dešimtmečius gyveno, kurioje užaugo jų šeimos ir vaikai.

Nors išseivija ir turėjo didelę kultūrinę, ekonominę bei politinę prieškari sukauptą tarptautinio bendradarbiavimo partiją, to meto Lietuvos valdžia ja nepasinaudojo. Atvirksčiai, ji riboja ir teberiboją užsienio lietuvių dalyvavimą Lietuvos valstybės politiniame ir ekonominiame gyvenime, nedėjo ir nededa pakankamai pastangų, kad užsienio lietuviai grįžtų į Tėvynę ir dirbtų Tėvynės labui.

Du dešimtmečius trunkantys mėginimai sujungti dvi tautos dalis į visumą, įteisinant dvigubą pilietybę, liko bevaisiai. Konstitucijos 12 str. nustato, kad „išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis“. Konstitucinis Teismas 2007 m. nutartyje pasirūpino, kad žodžiai **atskiras atvejis** būtų traktuojami kaip itin retas ir išimtinis. Po šio Konstitucinio Teismo išaiškinimo lietuvis, gyvendamas sve-tur, nebegali tikėtis likti savo šalies piliečiu, vos įgijęs kitos šalies pilietybę.

LŽTA siūlė įrašyti Konstitucijoje, kad „lietuviai įgyja šalies pilietybę supaprastinta tvarka“, kad „iš nieko negali būti atimta Lietuvos pilietybė, o asmenų, turinčių dvigubą pilietybę, teises ir pareigas nustato įstatymas“.

Bet, kaip matome, šios pastangos bevaisės. Belieka manyti, kad šalies politiniam elitui išseivija tėra kliuvinys ir potencialiai nelojalus rinkėjas. Taigi ketvirtadalis tautos kol kas lieka valstybės gyvenimo užribyje.

Diskriminuojanti rinkimų teisė

Kitas paradoksas. Konstitucijoje yra nurodyta, kad „Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai“ (2 str.). „Niekas negali varžyti ar riboti Tautos suvereniteto, savintis visai Tautai priklausančių suverenių galių“ (3 str.).

Tačiau praktikoje tai tėra tuščia deklaracija. Akivaizdų tautos valios ribojimą matome Europos Parlamento, Seimo ir savivaldybių tarybų rinkimų įstatymuose. Pvz., Rinkimų įstatymas į savivaldybių tarybas neleidžia piliečiams laisvai išsirinkti savo seniūną ar seniūnaitį. Juos skiria vietos

administracinė valdžia. Vietos bendruomenės negali siūlyti savo kandidato į savivaldybės tarybą, jos negali siūlyti savo mero, teikti kandidato į Europos Parlamentą ar Seimą. Rinkimų įstatymai tai leidžia daryti tik politinėms partijoms. Šios kandidatus į Seimą ir vietos savivaldą teikia **sąrašais**. Sąrašus sudaro jos pačios Piliečiai tų sąrašų keisti ar juos įtakoti negali. Kas ir už kokius nuopelnus į partijų sąrašus patenka, niekas nežino. Piliečiams suteikiama tik simbolinė teisė reitinguoti partijų siūlomus kandidatus sąrašo viduje.

Iki šių metų galiojęs vietos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas leido nepartiniams piliečiams bent asmeniškai iš-kelti savo kandidatūras. Tuo tarpu naujasis rinkimų kodeksas ir tai uždraudė. Jame nustatyta, kad nepartiniai piliečiai gali sudaryti rinkimų komitetus. Bet šiems komitetams sukurtos tokios sąlygos, kad beveik niekas jų steigti nenori. Pvz., norint įsteigti bent vieną rinkimų komitetą Vilniuje, reikia suburti ne mažiau šimto bendraminčių. Su kiekvienu iš jų reikia pasirašyti jungtinės veiklos sutartis, jas įregistruoti VRK, o iš savo santaupų finansuoti rinkiminę kampaniją, reklamą, įskaitant užstatus už kiekvieną kandidatą. Tuo tarpu politinių partijų kandidatai yra finansuojami mokesčių mokėtojų lėšomis. Politinėms partijoms valstybė skiria milijonines lėšas, kurios naudojamos jų kandidatų reklamai ir agitacijai. Tokiomis nelygiavertėmis sąlygomis nepartiniams kandidatams rungtyniauti rinkimuose yra beprasmiška. Iki Konstitucinio Teismo nutarimo rinkimų komitetai negalėjo turėti jokių kitokių pavadinimų, išskyrus raides A, B, C ir pan. Taigi rinkėjas privalėjo vadovautis tik sveika nuovoka atskiriant, kokiai žmonių grupei atstovauja pvz., rinkimų komitetas pavadinimu „A“. Ši tvarka nustatyta ir Europos Parlamento rinkimų įstatyme. Dėl tokio absurdo ir dėl to, kad įstatymai diskriminuoja nepartinius piliečius, Lietuvos žmogaus teisių gynėjai kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, o šis į Konstitucinį Teismą. 2014 m. spalio 13 d. KT paskelbė nutarimą, kad EP rinkimų įstatymas prieštarauja Konstitucijai. Šis KT nutarimas privertė Seimą pataisyti analogišką diskriminacinę nuostatą ir savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme. Dabar rinkimų komitetai jau turi teisę skelbti savo pavadinimus. Tai rodo, kaip sunkiai savivalda skinasi kelią mūsų šalyje.

Teismai be teisingumo

Konstitucijos 109 straipsnis skelbia, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Teisė į teisingą teismą apima žmogaus teisių garantijų visumą. Teismas yra institucija, tarianti galutinį žodį sprendžiant ginčus ir apsaugant žmogaus teises. Nuo to, kiek teisingumo yra valstybėje, priklauso piliečių pasitikėjimas ja, jų ryžtas ginti savo valstybę.

Tačiau šiandien, įvairių tyrimų duomenimis, teismų darbu pasitiki apie trečdalis Lietuvos gyventojų. Dauguma jų mano, kad teismų veikla mažiausiai kontroliuojama, o teismai šališki.

Daugelį metų vykstantis bevaisis Lietuvos pasipriešini-mo okupaciniam režimui ir genocido bylų nagrinėjimas yra akivaizdus to įrodymas. Pvz., Martinos Bikuličienės mėginimas patraukti baudžiamojon atsakomybėn strībų papulkininkį Vasiliauską ir teisiamojo tyčiojimas teisme iš nukentėjusiosios partizano dukters, galiausiai dešimtmečiais vilkinamas šios bylos nagrinėjimas, rodo genocido bylų ty-

rėjų ir teismų šališkumą genocido vykdytojų atžvilgiu. Paradoksalu, kad genocido, nusikaltimų žmogiškumui ir karo nusikaltimų bylose remiamasi tik nusikaltėlių liudijimais, t.y. remiamasi KGB archyvine medžiaga ir KGB agentų liudijimais, kitaip tariant smurtautojų parodymais, atmetant rezistencijos dalyvių liudijimus. Šio pobūdžio bylose KGB agento liudijimas priimamas kaip faktas, o garbaus amžiaus nukentėjusių liudijimai nuvertinami ir atmetami.

Deja, anot Seimo nario Arimanto Dumčiaus, tai yra moralinė mūsų visuomenės problema, kai okupacinio režimo pasipriešinimo dalyviai niekinami KGB agentų liudijimais ar iš KGB archyvinių bylų paimtomis nuostatomis.

Anądien radijo laidoje kažkoks pilietis postringavo, girdi, jei „stribai“ pokariu nebūtų naikinę savo tautiečių, Lietuvoje aukų būtų buvę nepalyginamai daugiau. Šis mankurtiškas samprotavimas liudija akivaizdžią mūsų visuomenės sąmonės deformaciją, kai žmonės okupaciją ir prievartą priima kaip duotybę ir neišvengiamybę, kai pasipriešinimas prievartai sutapatinamas su nusikaltimu, o susitaikymas su prievarta laikomas kone gėriu.

Kartais susidaro įspūdis, kad šia morale yra grindžiamas ir mūsų šalies politinio elito požiūris į savo tautą bei jos perspektyvą. Tad nėra ko stebėtis, kad Lietuvoje nukentėjusieji neturi teisės į teisingą teismą, kad žmonės kaltina teismus bei ikiteisminio tyrimo proceso pareigūnus korupcija, šališkumu ir antikonstitucinių įstatymų taikymu.

Svarbu ir tai, kad visuomenei iki šiol užginta dalyvauti teisingumo vykdyme. Nuo 1992 metų visuomenės atstovai t.y. tarėjai, buvo išgyvendinti iš teismų. Šiandien Lietuva kone vienintelė ES valstybė, kurios teismuose nėra visuomenės atstovų. Šią problemą mėgino spręsti Prezidentė pirmosios kadencijos pradžioje. Deja, iki šiol to daryti niekas neskuba. Motyvuojama, kad mūsų demokratija silpna, pilietinė visuomenė nesusiformavusi, kad visuomenės atstovams teismuose stinga lėšų ir pan. Tačiau visai nesvarstoma, kiek kainuoja piliečių pasitikėjimas teismais, kiek kainuoja patriotizmas ir piliečių pasitikėjimas savo valstybe. Kartais kyla abejonės, ar mūsų valdančiajam elitui apskirtai reikalinga savarankiška valstybė.

Be patriotizmo ir pilietiško

Demokratinės valstybės gyvenime ypatingą vaidmenį vaidina nevyriausybinių organizacijų ir įvairūs pilietiniai judėjimai. 2014 m. Seimas priėmė Lietuvos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, kuriuo numatyta įsteigti Lietuvos nevyriausybinių organizacijų tarybą.

2014 m. lapkričio 27 d. Mokslų akademijoje buvo surengta mokslinė konferencija „Pilietinė visuomenė – misija visų ir kiekvieno“, kuri svarstė, kaip esant masinei emigracijai, nedarbui ir skurdui Lietuvoje kurti pilietinę visuomenę. Joje aptartas ir minėtas įstatymas.

Išsakyta daug karčių pastabų. Pirmiausia, kad šis įstatymas iškreipia nevyriausybinių organizacijų (NVO) savarankiškumo principus ir prieštarauja Europos Tarybos Ministrų komiteto 2007 m. rekomendacijoms dėl NVO teisinio statuso Europoje, o Rekomendacijos imperatyviai draudžia valdžiai tiesiogiai kištis į NVO veiklą ir valdymą. Deja, pagal šį įstatymą NVO tarybos sudėtį bei jos nuostatus tvirtina Vyriausybė. Taryba taip pat sudaroma lygiomis dalimis iš valdžios ir NVO deleguotų atstovų - pusė vienu

ir pusė kitų. Taigi apie NVO tarybos savarankiškumą nedera net kalbėti. Taikliai pastebėjo Lietuvos nepriklausomybės atstatymo Akto signataras Algirdas Endriukaitis, suabejojęs pilietinės visuomenės kūrimu, nesant pačios Lietuvos valstybės išlikimo garantijų. Ar galima pilietinė visuomenė be savo valstybės? - klausė jis.

Šiomet platų atgarsį įgijo žemės pardavimo užsieniečiams klausimas. Lenkai savo įstatymais riboja ne tik žemės, bet ir kitokio nekilnojamojo turto pardavimą užsieniečiams. Pastariesiems laisvai buvo leista įsigyti ne daugiau, kaip 0,5 ha žemės savo poreikiams tenkinti. Norintiems įsigyti jos daugiau, reikėjo gauti Lenkijos VRM sutikimą, Krašto apsaugos ministerijos išvadas, kad užsieniečio nekilnojamojo turto įsigijimas nekenks valstybės gynybiniam ir nacionaliniam saugumui bei valstybės interesams. Štai tokius saugiklius saugant savo nacionalinį turtą buvo nustatę mūsų kaimynai, kurių teritorija penkis kartus didesnė už Lietuvos, o gyventojų – dešimt kartų daugiau negu Lietuvoje.

Ne mažiau savo nacionalinį turtą saugo Prancūzija ir Vokietija. Pastarojoje žemės pardavimą, jeigu plotas didesnis už nustatytą (pvz., Saksonijoje – 0,5 ha), tvirtina vietos valdžios institucija.

Lietuvoje iki šių metų svarbiausias nacionalinis turtas - žemė - apskirtai nebuvo saugomas. Jokių viešų duomenų, kiek žemės Lietuvoje turi išpirkę užsienio piliečiai, jų įsteigtos dukterinės ar kitokios įmonės, iki šiol nebuvo. Iš visų ES šalių narių Lietuvoje vienam asmeniui leidžiama turėti daugiausia žemės – po 500 ha. Vengrijoje ir Lenkijoje po 300 ha, Rumunijoje – 200 ha. Priimti saugikliai dėl žemės pardavimo užsieniečiams yra deklaratyvūs, nes įstatyme yra aibė spragų, kaip šiuos draudimus apeiti. Galima tik retoriškai klausti, kodėl politinis elitas nėra suinteresuotas išsaugoti Lietuvos žemę?

Referendūmų baimė

Konstitucijos 9 str. nustatyta, kad svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu, kad referendumas skelbiamas, jeigu jo reikalauja ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę.

Tačiau tai tėra tuščia deklaracija. Surinkti 300 tūkst. referendumo iniciatorių parašų yra neįprastai didelis įstatymo reikalavimas. Tai sudaro daugiau, nei 12 proc. Lietuvos rinkėjų. Kai kuriose ES šalyse šis reikalavimas neviršija 1,5 - 3 procentų, o daugiausia 5 procentai. Be to 300 tūkst. parašų Lietuvoje surinkti ypač sunku vien dėl demografinių priežasčių ir emigracijos, nes, nes kaip minėjau, ketvirtadalis Lietuvos rinkėjų jau emigravo.

Nepaisant to, įvyko neįtikėtinas dalykas – šiomet referendumo dėl žemės pardavimo užsieniečiams iniciatoriai surinko per 300 tūkst. rinkėjų parašų. Visi esame liudininkai to, kas įvyko.

Nesiimu spręsti dėl tikrųjų referendumo tikslų. Buvo kalbama, kad referendumas neva prieštarauja stojimo į ES sutarčiai, kad juo neva pareiškama, jog Lietuva išstoja iš ES. Tačiau, anot teisės profesoriaus Alfonso Vaišvilos, žemės užsieniečiams pardavimo draudimas ar nacionalinės valiutos išsaugojimas yra tik du stojimo į ES sutarties punktai, dėl kurių Lietuva gali iš naujo derėtis su ES. Jo profesionaliu įsitikinimu, tarptautinės sutartys ne tik sudaromos, bet ir koreguojamos. Antai Didžioji Britanija, atsisakiusi euro, o šiuo

metu besirengianti britams taikyti vienokią, o kitų ES valstybių piliečiams kitokią pašalpų teikimo tvarką, netapo ir netampa ES sankcijų auka, negresia jai ir pašalinimas iš ES. Ypač smarkiai stojimo į ES sutartį yra pakoregavusi Vengrija. Sankcijas už sutarties koregavimą bandyta taikyti Austrijai, bet vėliau jos tyliai atšauktos. Ir tai suprantama, nes Europos Sąjunga yra laisvų demokratiškos valstybių sąjunga, kuri nuolat keičiasi, vadinasi, koreguojami ir nacionalinių valstybių tarpusavio santykiai, ir santykis su centrinėmis ES institucijomis.

Galimybę koreguoti stojimo į ES sutartį numato ir Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ preambulė. Ji duoda pagrindą nuosavybės teisę į žemę pripažinti tik Lietuvos piliečiams, nes tai garantija, kad kartu su žeme nebus perduodamas ir tautos suverenitetas – ateityje tai galėtų įžiebti net tarptautinius konfliktus.

Tačiau valdžia ėmė ir uždraudė ne tik šį, bet ir apskritai referendumus, jei tik jų tikslai galimai prieštarautų Konstitucijai. Kokie tikslai prieštarauja arba neprieštarauja Konstitucijai, nuo šiol spręs Seimas, teisingiau Seimo teisininkai. Štai kuo pavirto piliečių konstitucinė teisė spręsti svarbiausius tautos klausimus.

Konstitucinis Teismas

Kita vertus, be Seimo, niekas negali suvaržyti Tautai priklausančių suverenų galių“ (Konst. 3 str.). Tačiau, anot A.Vaišvilos, mūsų valstybė turi dvi Konstitucijas – viena rašytinė, kita – aiškinamoji, kuri paremta Konstitucijos „dvasios turiniu“ ir kurią pastaruoju metu vis dažniau taiko Konstitucinis Teismas. Ką įžvelgs KT Konstitucijos „dvasios turinyje“, niekas negali prognozuoti. Šios „dvasios“ vyrauja KT sprendime dėl šeimos sampratos, nors Konstitucijos kūrėjai tokios šeimos sampratos, kokią nustatė KT, net sapne negirdėjo. Štai Seimo narys teisininkas Mantas Adomėnas, vertindamas KT 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimą, legalizavusį „kitas šeimos formas“, klausia: „kas įvyksta, jei grupelė žmonių niekam už savo sprendimus neatskaitinga [...] imasi ne aiškinti, o papildyti Konstituciją, t. y. faktiškai keisti jos turinį“?

Seimo narys prof. Povilas Gylys KT 2014 m. vasario 26 d. nutarimą sveikatos apsaugos klausimu pavadino „konstituciniu perversmu sveikatos srityje“, „eiliniu niekieno nerinktų žmonių grupės bandymu vogčiomis keisti Konstituciją“, o patį KT apkaltino, kad jis veikia nevalstybiškai.

Tautininkų sąjunga viešai pareiškė, kad KT 2014 m. vasario 27 d. sprendimas, jog klausimą dėl asmenvardžių rašymo pasuose nelietuviškais rašmenimis turi išspręsti kalbininkai, sudaro „teisines prielaidas politikams daryti spaudimą Valstybinei kalbos komisijai, kad ši teiktų konstitucinę lietuvių kalbos statusą paneigiančius siūlymus“, patį KT pavadino „politinių grupių užsakymo vykdytoju“.

Čia būtina paminėti, kad 1991 m. sausio 31 d. Aukščiausioji Taryba nustatė tvarką, kaip rašyti nelietuviškus vardus ir pavardes Lietuvos Respublikos pasuose. 1999 m. spalio 21 d. Konstitucinis Teismas pripažino, kad nustatytoji tvarka atitinka Konstitucijos 14 straipsnį, apibrėžiantį lietuvių kalbos valstybinį statusą. Tačiau pagal 2014 m. vasario 27 d. KT sprendimą tą tvarką jau bus galima pakeisti, jei tik pri-tars profesionalūs kalbininkai. Tik neaišku, kokių pagrindu KT suteikia administracinei institucijai – Valstybinei kalbos

komisijai – konstitucinius įgaliojimus, kurių neturi pats KT, nes valstybinei kalbos komisijai suteikti konstitucinius įgaliojimus, kad ji pakeistų lietuvių kalbos valstybinį statusą ir leistų pavardes pasuose rašyti nelietuviškais rašmenimis, gali tik du subjektai: tauta referendumo būdu ir Seimas ne mažiau kaip 2/3 balsų (Konstitucijos 148 str.).

Tačiau, anot profesoriaus A.Vaišvilos, pats KT pirmininkas viešai yra pripažinęs, kad „Konstitucijos išaiškinimas jau tampa kaip konstitucinės normos arba kelių normų arba principų papildymas.“ Taigi, KT atvirai deklaruoja, kad gali papildyti ir keisti Konstituciją, kurti naujas konstitucines normas, suspenduoti galiojančias arba esamoms tekstinėms Konstitucijos prasmėms suteikti naujas, net diametriškai priešingas prasmes.

Anot profesoriaus, KT tapo politizuota institucija, kuri, regis, perima vis daugiau valstybės valdymo ir priežiūros funkcijų. Svarbu tai, kad KT nutarimai, jų argumentacija yra strategiškai reikšmingi visam teisiniam politiniam Lietuvos gyvenimui. Tuo būdu įtvirtinamos visuomenės vertybės arba, atvirkščiai, – šimtmečius puoselėtos vertybės netenka iki tol turėtos konstitucinės apsaugos. KT pateikia pavyzdį, kaip elgtis visai teismų sistemai. Toks Konstitucijos savinimasis, bandymai apriboti Tautos suverenitetą, blokuojant jos iniciatyvą keisti Konstituciją, paneigia pačią tiesioginę demokratijos idėją, įtvirtintą Konstitucijos 4-ajame straipsnyje.

Svarbiausia, kad visa tai daroma su politinio elito pritarimu. Nesinori tikėti, kad mūsų išrinktieji yra abejingi savo šalies likimui, kad jie susitaiko su tautos nykimu ir valstybės praradimu, kurių palydovais tapo išvešėjusi korupcija, teisinis nihilizmas, pamatinių vertybių niekinimas ir globali, vartotojiška gyvensena. Mūsų politikams nedera pamiršti, kad be savarankiškos ir nepriklausomos valstybės nebūna ir savarankiško elito. Todėl Lietuvos praeities vertinimas, teisingumo atstatymas, lietuvių tautos perspektyva – tai pagrindinės šakos, kurios augina ir ateities politikus. Tegali ma jiems palinkėti drąsos pripažinti klaidas ir imtis istorinės atsakomybės už savo tautos ir valstybės likimą. Jie turi nevengti naujovių, tačiau visada atsakingai ginti piliečių ir valstybės nacionalinius interesus, nes ES ateitį lems būtent nacionalinės valstybės. Tik gerbdama nacionalinių valstybių interesus, nuolat atsinaujindama ES išsaugos savo patrauklumą. Taigi ar teisingai suvokia mūsų politinis elitas savo istorinę misiją, be čia išvardintų aspektų, atskleis ir jo požiūris į sovietų vykdytus masinius lietuvių trėmimus, represijas ir istorinės praeities įamžinimą.

Vytautas Budnikas

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas

(Kalba, pasakyta visuomeninės tarybos prie LR Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos surengtoje apskritojo stalo diskusijoje)

DĖL LIETUVOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PERSONALINĖS SUDĖTIES
PATVIRTINIMO

2014 m. gruodžio 19 d. Nr. A1- 658
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Nevvyriausybinų organizacijų tarybos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo“ 5 punktu:

1. T v i r t i n u Nevvyriausybinų organizacijų tarybos (toliau – Taryba) personalinę sudėtį:

Gaja Bartusevičiūtė – Respublikos Prezidento patarėja;

Kristina Butvilavičienė – Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamento Alternatyviosios veiklos skyriaus vyriausioji specialistė;

Vaida Giraitytė – socialinės apsaugos ir darbo ministro patarėja;

Gintarė Janulaitytė – krašto apsaugos ministro patarėja;

Dovilė Juodkaitė – asociacijos „Lietuvos neįgaliųjų forumas“ prezidentė;

Ramunė Jurkuvienė – Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos tarybos narė;

Jadvyga Lisevičiūtė – Kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vyriausioji specialistė;

Dalia Masaitienė – Vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo politikos departamento Vietos savivaldos politikos skyriaus vedėja;

Klaidas Navickas – Teisingumo ministerijos Registrų departamento direktorius;

Ramūnas Navickas – Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos valdybos narys;

Justas Pankauskas – Ministro Pirmininko patarėjas;

Inga Ringailaitė – Aplinkosaugos koalicijos atstovė;

Ignas Stankovičius – Lietuvos atsargos karininkų sąjungos valdybos pirmininkas;

Krescencijus Stoškus – visuomeninės organizacijos „Lietuvos kultūros kongresas“ pirmininkas;

Elena Urbonienė – asociacijos „NVO vaikams konfederacija“ direktorė;

Aurelijus Veryga – Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos prezidentas;

Mantas Zakarka + Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas;

Rolandas Zuoza – Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento Neformalaus ugdymo ir švietimo pagalbos skyriaus vedėjas;

Roma Žakaitienė – Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė;

Martinas Žaltauskas – labdaros ir paramos fondo „Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras“ direktorius.

2. S k i r i u Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir bendruomenių departamento Bendruomenių reikalų skyriaus vyriausiąją specialistę Eglę Kanopaitę-Gruodienę (jos nesant – Šeimos ir bendruomenių departamento Bendruomenių reikalų skyriaus vyriausiąją specialistę Sigitą Stakytę) Tarybos sekretore.

3. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d. įsakymą Nr. A1-388 „Dėl Nevyriausybinų organizacijų reikalų koordinavimo komisijos personalinės sudėties patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

2015-01-26 RAŠTO Nr. (31.8-44)SD-538

ADRESATŲ SĄRAŠAS

1.	Gaja Bartusevičiūtė	gaja.bartuseviciute@president.lt
2.	Kristina Butvilavičienė	kristina.butvilaviciene@zum.lt
3.	Gintarė Janulaitytė	gintare.janulaityte@kam.lt
4.	Dovilė Juodkaitė	d.juodkaite@lnf.lt
5.	Ramunė Jurkuvienė	jramune12@gmail.com
6.	Jadvyga Lisevičiūtė	jadvyga.liseviciute@lrkm.lt
7.	Dalia Masaitienė	dalia.masaitiene@vrm.lt
8.	Klaidas Navickas	klaidas.navickas @tm.lt
9.	Ramūnas Navickas	ramunas.navickas@gmail.com
10.	Justas Pankauskas	justas.pankauskas@lrv.lt
11.	Aistė Zedelytė	aiste.zedelyte@lrv.lt
12.	Inga Ringailaitė	inga@dvi.lt
13.	Ignas Stankovičius	ignas.stankoviccius@gmail.com
14.	Krescencijus Stoškus	k.stoskus@yahoo.com
15.	Elena Urbonienė	elena.urb@yahoo.com
16.	Aurelijus Veryga	aurelijus.veryga@gmail.com
17.	Mantas Zakarka	prezidentas@lijot.lt
18.	Rolandas Zuoza	rolandas.zuoza@smm.lt
19.	Roma Žakaitienė	roma.zakaitiene@lsa.lt
20.	Martinas Žaltauskas	martinas@nisc.lt

Mokslininkai: valdžios mėginimai kurti pilietinę visuomenę be piliečių pasmerkti nesėkmei

Lapkričio 27 d. Lietuvos Mokslų Akademijoje įvyko mokslinė konferencija „Pilietinė visuomenė – misija visų ir kiekvieno“. Joje aptartos svarbiausios visuomenės vystymo kryptys bei visuomeninių organizacijų atstovų atrankos į kuriamą Lietuvos nevyriausybinį organizacijų tarybą kriterijai. Konferencijoje dalyvavo mokslininkai, politikai, valdžios ir nacionalinių skėtinių bei kitų nevyriausybinį organizacijų atstovai.

Pranešimus skaitė humanitarinių mokslų daktaras Krescencijus Stoškus, MRU teisės profesorius Saulius Arlauskas, politologas, socialinių mokslų daktaras Laurynas Kasčiūnas, MRU profesorė, humanitarinių mokslų daktarė Rita Aleknaitė-Bieliauskienė, sociologas, habilituotas socialinių mokslų daktaras Romualdas Grigas, dimisijos pulkininkas Ignas Stankovičius, paveldosaugininkė, tarptautinė kultūros paveldo ekspertė Jūratė Markevičienė.

Konferencijos dalyviai svarstė, kaip esant masinei emigracijai, nedarbui ir skurdui Lietuvoje kurti pilietinę visuomenę. Jie kritikavo 2013 m. priimtą Lietuvos nevyriausybinį organizacijų plėtros įstatymą, ypač jo įgyvendinimo eigą. Įstatymas iškreipia nevyriausybinį organizacijų (NVO) savarankiškumo principus ir prieštarauja Europos Tarybos Ministrų komiteto 2007 m. rekomendacijoms dėl NVO teisinio statuso Europoje. Rekomendacijos imperatyviai draudžia valdžiai tiesiogiai kištis į NVO veiklą ir valdymą. Nors Lietuvos NVO plėtros įstatyme nurodyta, kad NVO – tai nuo valstybės institucijų nepriklausomas, savanoriškumo pagrindais veikiantis viešasis juridinis asmuo, įstatyme taip pat nurodyta, kad NVO tarybos sudėtį bei jos nuostatus tvirtina Vyriausybė, o taryba sudaroma lygiateisės partnerystės pagrindais lygiomis dalimis iš valdžios ir NVO deleguotų atstovų - po 10 žmonių. Taigi kuriama Lietuvos NVO taryba nėra savarankiška, nepriklausoma nuo valdžios.

Dr. Krescencijus Stoškus:

Vis daugiau diskutuojama dėl Lietuvos valstybės išlikimo ir lietuvių tautos ateities. Valdžia valstybės ir tautos palaikymo sprendimų neturi. Kuriama NVO taryba nėra išėitis iš susidariusios padėties, tačiau tai pirmas žingsnis valdžios ir visuomenės bendradarbiavimo link, nes tautos išlikimas yra visų ir pirmiausia valdžios uždavinys. Reikėtų sukurti schemą, kad Tarybos veikloje dalyvautų kuo daugiau nevyriausybinį organizacijų. O šalia tarybos veikiantys NVO blokai apjungtų visas tarybos veikloje pageidaujantįs dalyvauti organizacijas. Toks modelis demokratiškiausias.

Prof. Saulius Arlauskas:

NVO tarybos kūrimo tikslas – įtraukti kuo daugiau žmonių į valstybės valdymą. Deja, kai kurios reformos valstybės lygmeniu dabartinėmis sąlygomis neįmanomos. Joms trukdo blogai formuojama teismų praktika, kai nesilaikoma netgi pamatinių teisės principų, ydingas valstybės valdymas - permanentinė Prezidentūros, Seimo ir Vyriausybės kova dėl įtakos. Mano nuomone, svarbiausias visuomenės plėtros kryptis reikėtų įtvirtinti įstatymu, antraip nesibaigiantys ginčai dėl prioritetų trukdys priimti sprendimus. Siūlyčiau prie NVO tarybos įsteigti atstovaujamojo krypties sektorius, kurių veikloje dalyvautų daugelio tos krypties NVO atstovai, kad vienas asmuo - NVO tarybos narys - negalėtų monopolizuoti visuomenės nuomonės.

Politologas Laurynas Kasčiūnas:

Išskirčiau penkias pagrindines visuomenės vystymo kryptis:

1. Nacionalinis saugumas, tautinės valstybės idėjos atgaivinimas. Pilietinės ir tautinės tapatybės ugdymas ypač svarbus dabarties įvykių fone, kai vyksta hibridiniai karai, trinama riba tarp taikos ir karo. Ukraina prieš Rusijos agresiją atsilaiko tik ukrainiečių nacionalinės savimonės dėka. Todėl tautinis patriotinis auklėjimas - tai viena iš pagrindinių mūsų visuomenės vystymo krypties.
2. Istorinės atminties stiprinimas. Tai pirmiausiai sietina su istorijos dėstymu mokykloje, – jei patys nekursime ir neskleisime savo istorijos pasakojimo, už mus ją papasakos kiti.
3. Krikščioniškųjų vertybių diegimas. Vakarų Europoje vyksta kultūrinis karas prieš gyvybės kultūrą, šeimą ir kitas krikščioniškas vertybes, kurios laikomos „atgyvena“. Šis karas silpnina visuomenės. Tai ypač išnaudoja V.Putino režimas, skelbdamasis krikščioniškųjų vertybių gelbėtoju. Atsvara – šeimos, gyvybės kultūros puoselėjimas.
4. Tautinių bendrijų integracija. Privalome sukurti Rytų Lietuvos strategiją (programą ir veiksmų planą).
5. Atskirties tarp centro ir periferijos mažinimas. Būtina mažinti didžiulę socialinę atskirtį, naikinti „dviejų Lietuvų“ naratyvą.

Prof. R. Aleknaitė-Bieliauskienė:

Pilietinės visuomenės Lietuvoje nėra. Savanorystė turėtų būti NVO veiklos pagrindas. Dabar daugelis NVO veikia tik todėl, kad yra finansuojamos. Be savanorystės negali vystytis visuomenės pilietinė sąmonė. Valdžia įgudusi rašyti gražias ataskaitas, iš kurių atrodo, jog procesai vyksta sklandžiai ir tvarkingai. Tačiau tikrovė kitokia. Lietuvoje daugėja mažaraščių, neišprususių jaunuolių, švietimo sistema ugdo istorijoje ir vertybėse nebesusigaudantį jaunimą be idėjų ir iniciatyvų. Tokie žmonės negali kurti pilietinės visuomenės, nes neturi pilietinės sąmonės. Mano

nuomone, nevyriausybinių organizacijos privalo dalyvauti visose valdžios ir valdymo struktūrose (komitetuose, tarybose ir pan.).

Prof. Romuladas Grigas:

Visi ankstesnieji mėginimai kurti pilietinę visuomenę baigėsi nesėkme. Tikėtina, kad ir dabartinio mėginimo pabaiga bus tokia pati, nes politinės partijos, vietos ir valstybės valdžia nesuinteresuota visuomenine kontrole ir tam ryžtingai priešinasi. Viltį dėl pilietinės sąmonės pabudimo profesorius sieja su 2017 m. paskelbimu Piliakalnių metais, jeigu LR Seimas tam pritaris. Tai būtų grįžimo prie istorinių ištakų pradžia ir paskatintų tautą susitelkti.

Dimisijos pulkininkas Ignas Stankovičius:

Nepritariu kai kurių kalbėtojų skeptiškam požiūriui į kuriamą NVO tarybą. Reikia atkreipti dėmesį, kad NVO taryba - tai sąveikos su valdžia institucija. Kad ir kokia ji būtų, turime naudotis visomis galimybėmis įtakoti valdžios sprendimus. NVO taryboje gali būti tik 10 NVO atstovų, todėl svarbu, kad į ją patektų žinomi ir visuomenės pasitikėjimą turintys žmonės.

Susibūrusios pagal interesus į atitinkamas 10 visuomenės vystymo kryptių, NVO išsirinktų savo atstovus ekspertus, o pastarieji deleguotų vieną atstovą į tarybą. Taip į pilietinės visuomenės kūrimą būtų įtraukta nemažai nevyriausybinių organizacijų. Ypač tos NVO, kurios bendrąjį interesą iškelia aukščiau už asmeninį ar grupės, privalo turėti galimybę dalyvauti sąveikos su valdžia tarybos veikloje. Svarstyтина ir visiškai savarankiškos, nuo valdžios nepriklausomos NVO tarybos steigimo galimybė.

Kultūros paveldo ekspertė Jūratė Markevičienė:

Skeptiškai vertinu visuomenininkų iniciatyvas. Prieš keletą metų svarstant Lietuvos įstatymų atitiktį Orhuso konvencijai Vyriausybė buvo sudariusi netgi darbo grupę, kuri atliko milžinišką darbą ir pateikė rekomendacijas. Tačiau rekomendacijos tebeguli valdininkų stalčiuose. Mano nuomone, reikia įstatymo, kuris užtikrintų visuomenės dalyvavimą priimant svarbiausius sprendimus. Būtina Seimui teikti NVO plėtros įstatymo pataisas, o Vyriausybei - NVO tarybos nuostatų pataisas, kurios ribotų kadencijų kiekį, nustatytų sprendimų priėmimo tvarką. NVO taryba neturi tapti formalia institucija, laiminančia valdžios sprendimus. Be to, nuostatuose būtina numatyti, kad NVO tarybos pirmininkas gali būti tik NVO atstovas. Reikėtų įsteigti NVO teisės centrą, kuris teiktų teises konsultacijas nevyriausybiniams organizacijoms ir reikalui esant galėtų atstovauti joms teismuose.

Seimo narys, prof. Povilas Gylis:

NVO taryba neturi būti institucija prie Vyriausybės, o Nevyriausybinių organizacijų negali būti valdžios kontroliuojamos, jos turi būti nepriklausomos. Dabartinė situacija yra labai bloga. Mes matome mėginimus pajungti nevyriausybines organizacijas tarnauti vienai politinei jėgai. Tikriausiai Seimo nariai neįsigilino priimdami tokį Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą. Tad būtini esminiai šio įstatymo pakeitimai ir papildymai.

Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo Akto signataras Algirdas Endriukaitis:

Atkreipkite dėmesį į naująjį Europos naratyvą. Kyla abejonės dėl tolesnės Lietuvos valstybės ateities ir jos galimybių išlikti tautine valstybe. Tad apie kokią pilietinę viusomenę čia kalbame? Ar gali būti pilietinė visuomenė valstybės?

Į konferencijos dalyvių klausimus atsakė LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) atstovė Birutė Jatautaitė. Paklausta, kokios NVO inicijavo ir kūrė NVO plėtros įstatymą, pripažino, kad jo rengėjai - NVO informacijos ir paramos centras su savo neformalia koalicija bei keliomis NVO. Už įstatymo įgyvendinimą atsakinga SADM nėra numachiusi, kaip turėtų vykti atranka į NVO tarybą. Ministerijos atstovė pritarė siūlymui įsteigti alternatyvią nacionalinę nepriklausomą Nevyriausybinių organizacijų tarybą, kurią sudarytų tik nevyriausybinių organizacijų atstovai.

LMA akademikas, profesorius Antanas Kudzys sutelkė dėmesį į NVO tarybos valdymo struktūrą. Siūloma struktūra efektyviai veikti negali, ji turi turėti pasistemes, kad veikla būtų atsakingesnė ir atskaitingesnė.

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo Akto signataras Zigmąs Vaišvila pritarė svarstomiems projektams, pažymėdamas, kad būtina aktyviai dalyvauti formuojant NVO tarybą, antraip ji bus sudaryta iš valdžios kontroliuojamų organizacijų atstovų.

Piliečių gynimo ir paramos fondo atstovas Stasys Kaušinis pasidžiaugė, kad priešingų siūlymų ir radikalių projektų kritikos konferencijoje nebuvo.

Vieningai, bendru sutarimu konferencijos dalyviai patvirtinto rekomendacijas LR Seimui ir Vyriausybei dėl atstovų į Lietuvos NVO tarybą atrankos principų ir dėl prioritetinių visuomenės vystymo kryptių. Šios rekomendacijos artimiausiu metu bus pateiktos LR Seimui ir Vyriausybei.

Lietuvos intelektualų ir nevyriausybinių organizacijų (LINVO) koalicijos informacija

DĖL ATSTOVŲ Į LIETUVOS NVO TARYBĄ ATRANKOS PRINCIPŲ

Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

MOKSLINĖS KONFERENCIJOS „PILIETINĖ VISUOMENĖ - MISIJA VISŲ IR KIEKVIENO” REKOMENDACIJOS

Nutarimas Nr.1

2014 m. lapkričio 27 d.
Lietuvos Mokslų Akademija
Vilnius

LR Nevyriausybinų organizacijų (NVO) plėtros įstatymas (7 str. 1 dalis) nustato, kad iš valstybės institucijų, įstaigų, Lietuvos savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų pasiūlytų atstovų sudaroma visuomeniniais pagrindais veikianti Nevyriausybinų organizacijų taryba.

Mokslinės konferencijos „Pilietinė visuomenė - misija visų ir kiekvieno” dalyviai, siekdami, kad į pilietinės visuomenės kūrimo darbą būtų įtraukta kuo daugiau Lietuvoje veikiančių nevyriausybinų organizacijų, nutaria:

Rekomenduoti įstatymu / Vyriausybės nutarimu nustatyti einamojo laikotarpio prioritetines visuomenės vystymo kryptis bei jas atitinkančius NVO plėtros sektorius, kuriuos pagal savo veiklos tikslus, numatomus organizacijos įstatuose, laisvanoriškai galėtų pasirinkti visos Lietuvoje veikiančios NVO.

Siūlyti nustatyti, kad prioritetines visuomenės vystymo kryptis atitinkančiuose NVO plėtros sektoriuose nacionalinės skėtinės NVO bei didelį visuomenės pasitikėjimą turinčios NVO bendru sutarimu išsirinktų dešimties NVO sektorių (atitinkančių prioritetines visuomenės plėtros kryptis) ekspertų grupes, kurios turėtų įgaliojimus deleguoti į LR Nevyriausybinų organizacijų tarybą po vieną (savo atstovaujamo sektoriaus) atstovą NVO plėtros įstatyme nustatytam laikui.

Rekomenduoti nustatyti, kad renkant NVO sektoriaus (plėtros krypties) ekspertus iš NVO dalyvių, turinčių didelį visuomenės pasitikėjimą, svarbiausi atrankos kriterijai būtų šie:

- Savanorystė;
- NVO veikla nacionaliniame lygmenyje;
- NVO Narystė tarptautinėse organizacijose, jei tokios yra NVO sektoriuje.

Rekomenduoti įstatymų leidybos teisę turinčioms institucijoms teikti LR Nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymo pataisas, patikslinančias nepriskirtinų prie NVO organizacijų sąrašą, atstovų į Lietuvos Nevyriausybinų organizacijų tarybą atrankos principus, tvarką ir kt.

Rekomenduoti LR Vyriausybei papildyti Lietuvos nevyriausybinų organizacijų tarybos nuostatus numatant atstovų rotacijos principus (kadencijų trukmę), Tarybos sprendimų priėmimo tvarką (atskirai valstybės institucijų ir savivaldybių bei NVO atstovų atžvilgiu) bei sprendimų priėmimo galimybę balsavimo metu esant vienodam balsų skaičiui.

Rekomenduoti išversti į lietuvių kalbą 2007 m. Europos Ministrų komiteto Rekomendacijas Nr. 2007(14) dėl nevyriausybinų organizacijų Europoje teisinio statuso. Su minėtomis rekomendacijomis, kaip jose nustatyta, supažindinti LR Seimo, Vyriausybės narius, valstybės institucijų ir savivaldybių vadovus, NVO organizacijas.

DĖL PRIORITETINIŲ VISUOMENĖS VYSTYMO KRYPTIŲ

MOKSLINĖS KONFERENCIJOS „PILIETINĖ VISUOMENĖ - MISIJA VISŲ IR KIEKVIENO” REKOMENDACIJOS

Nutarimas Nr.2

2014 m. lapkričio 27 d.
Lietuvos Mokslų Akademija
Vilnius

Igyvendinant LR Nevyriausybinų organizacijų (NVO) plėtros įstatymo nuostatas mokslinės konferencijos „Pilietinė visuomenė - misija visų ir kiekvieno” dalyviai pritaria, kad Lietuvos nevyriausybinų organizacijų tarybai (7 str.l.d.) atstovautų svarbiausių visuomenės vystymo kryptių nacionalinių skėtinių NVO atstovai, o prioritetinėmis ir svarbiausiomis visuomenės vystymo kryptimis einamuoju laikotarpiu yra laikytinos:

Nacionalinis saugumas ir gynyba, pilietinis ugdymas (*krašto apsauga, patriotinių, tautinių iniciatyvų skatinimas, tautinės valstybės idėjos atgaivinimas, tautinės tapatybės ugdymas, lietuviškumo, istorinės atminties stiprinimas, jaunimo ugdymas ir kt.*);

Bendruomeniškumo stiprinimas, emigracija, ryšiai su išeivija (*savivaldos, vietos bendruomenių ir kaimynių stiprinimas, atstovavimas jų interesams, ryšiai su išeivijos organizacijomis ir kt.*);

Šeimos stiprinimas ir vaikų auklėjimas (*šeimos, kaip valstybės pagrindo, stiprinimas, atstovavimas šeimų, tėvų, globėjų interesams, gimstamumo skatinimas, vaikų, šeimos teisių apsauga, vaikų dorovinis auklėjimas, ugdymas, švietimas ir kt.*);

Socialinis - ekonominis šalies vystymas (*visuomenės ekonominės ir socialinės raidos klausimai, socialinis visuomenės stabilumas, pagyvenusių ir senyvo amžiaus žmonių, neįgaliųjų interesų atstovavimas ir jų teisių gynimas, centro ir periferijos atskirties, taip pat gyventojų socialinės atskirties ir skurdo mažinimas bei kt.*);

Teisė, teisėtvara ir žmogaus teisės (*valstybės valdymas, teisėsauga, teisingumo vykdymas, Lietuvos visuomenės pilietinės, politinės, ekonominės, socialinės, kultūrinės ir kitos teisės bei laisvės, lygios galimybės, tiesioginės demokratijos plėtojimas, žmogaus orumo, seksualinių mažumų, rinkimų, minties, sąžinės, įsitikinimų, žodžio ir religijos laisvių puoselėjimas, tautinių mažumų, laisvių bei teisių gynimas ir kt.*);

Kultūra, mokslas ir švietimas (*meno, kultūros veikla, paveldo apsauga ir muziejų, mokslo ir švietimo sistemų vystymas, visuotinių bendražmogiškų vertybių diegimas, komunikacijos ir skaitmeninių technologijų, išradybos ir kitos techninės kūrybos, profesinio tobulinimo, vaikų ir jaunimo kultūrinės ir mokslinės veikos skatinimas, tautos kultūros tęstinumo palaikymas bei kt.*);

Sveikatos apsauga ir sveika gyvensena (*žmonių sveikatos tausojimas ir saugojimas, neigiamo darbo poveikio sveikatai mažinimas, sveikatos įstaigų paslaugų kokybės priežiūra, atstovavimas medicinos darbuotojų, pacientų interesams bei kt.*);

Aplinkos saugojimas (*kraštovaizdis, aplinkos ir gamtos apsaugos, tvaraus vystymo koncepcija, aplinkos tausojimas ir puoselėjimas; gyvenamosios aplinkos socialinės ir ekologinės kokybės užtikrinimas, visuomenės teisė dalyvauti priimančias sprendimus užtikrinimas bei teisė kreiptis į teismus aplinkos klausimais; kiekvieno dabarties ir būsimų kartų žmogaus teisės gyventi sveikatai ir gerovei palankioje aplinkoje užtikrinimas ir kt.*);

Sportas ir jaunimo auklėjimas (*fizinis ugdymas, fizinis lavinimas, kūno kultūra ir sportas, turizmas, gyventojų sveikatos ir sveikos gyvensenos puoselėjimas, didesnio darbingumo, laisvalaikio užimtumo, įvairių visuomenės grupių įtraukimo į sporto bei sveikatingumo veiklą iniciatyvos ir kt.*);

Tautinių mažumų integracija, etninių ir religinių vertybių puoselėjimas (*bendražmogiškųjų vertybių, nacionalinių papročių ir tradicijų puoselėjimas, tautos ir jos kultūros tęstinumo užtikrinimas, Lietuvos tautinių mažumų kultūrinio tapatumo puoselėjimas, tautinių mažumų integracija į Lietuvos visuomeninį gyvenimą, Rytų Lietuvos integracija, tikėjimo ir religijos laisvė bei kt.*).

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2014 10 23 surengtame NVO pasitarime sudarytos darbo grupės vardu konferencijos moderatoriai:

Jonas Mažintas
Vytautas Budnikas

LYTINIS ŠVIETIMAS AR LYTIŠKUMO UGDYMAS?

Nuomonės:

- Tėvų forumas nėra prieš nei lytiškumo ugdymą, nei lytinį švietimą. Jei apie saugų lytinį aktą kalbėti tinkamu laiku, tinkamo amžiaus vaikams, jo nesureikšminant, pateikiant kaip bendros visumos dalelę, viskas puiku. Tačiau, jei lytinis aktas prilyginamas greito maisto užkandinių sumuštinių valgymui, kai žmogus suprimityvinamas iki socialinio „gyvuliuko“, kur nesvarbu su kuo ir kaip, svarbu, kad saugiai, tuomet mes jau nesutinkame su tokia pozicija. Pasiklausius mums oponuojančių dirbančiųjų su reprodukcinė sveikata, kai kurių Seimo narių, tos pačios sveikatos apsaugos ministrės, atrodo, kad kalba turi suktis vien apie aną galą, o visi kiti dalykai lieka fone.

Renaldas Jančiauskas - Lietuvos tėvų forumo tarybos narys

- Nematau priežasčių, kodėl mokykla neturėtų to kažkiek persikelti ant savo pečių. Juo labiau, jei profesionalų būtų sudaryti vadovėliai, kuriuose amžiui tinkama forma būtų paaiškinami tam tikri dalykai. Supratimo apie šeimyninį gyvenimą, santykius tarpusavyje, šeimoje, sakyčiau, mūsų šaliai taip pat trūksta. Mes esame kažkur pakeliui.

Meda Jonaitytė: - modelių agentūros bendrasavininkė

- Man atrodo, kad tai turi daryti ir tėvai, ir mokykla. Gana tų raganų medžioklių. Lytinis švietimas savo reikšme niekuo nesiskiria nuo šeimos finansų valdymo. Manau, kad tai vienintelis kelias, norint išvengti ligų plitimo ar šeimos planavimo problemų, kurių yra apstu. Bobučių „pezalai“, kad lytinis švietimas – jaunimo skatinimas seksui. Tai yra atsakingo požiūrio į seksą skatinimas. Aš nenorėčiau, kad bažnyčia spręstų už mano vaikų seksualinį ugdymą.

Agnė Jagelavičiūtė- stilistė

- Kaip tėvas, manau, kad niekas mano vaikų geriau neparuos nei aš pats. Juk mokykloje ne visi pedagogai sugeba savo dalykus gerai išdėstyti, kad vaikams būtų aišku. Mokykloje dėl manęs asmeniškai tokio dalyko gali ir nebūti. Mūsų šeimoje tabu šiomis temomis nėra. Mano paties tėvelis, kai jau buvau paauglys, visuomet su manimi ir juoko forma ir rimtai pasikalbėdavo.

Karolis Sakalauskas: - aktorius, gaisrininkas

LYTIŠKUMO UGDYMAS GERIAU NEI LYTINIS ŠVIETIMAS

2014 gruodžio 19-ąją Seime vyko nacionalinis forumas „Jaunimo rengimas šeimai: lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas. Jį surengė Lietuvos Respublikos Seimas, VDU santuokos ir šeimos studijų centras, Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija (NŠTA) bei Lietuvos tėvų forumas (LTF). Renginyje buvo bandoma išgryninti lytiškumo ugdymo koncepciją, ją aiškiai atskirti nuo lytinio švietimo sąvokos, kuri iš esmės orientuota į kontracepcijos vartojimą ir kito asmens kūno, kaip juslinio pasitenkinimo objekto, suvokimą.

Nemažai pedagogų bei tėvų šias dvi iš esmės priešingas koncepcijas painioja. Forumo metu daug kalbėta apie jų skirtumus ir iš to kylančias pasekmes ne tik vaikų fizinei, bet ir psichinei bei moralinei sveikatai. Jame pranešimus skaitė ir kalbėjo Seimo narys Rimantas Dagys, atstovaujantis 51 Seimo narį vienijančiai grupei „Už šeimą“, profesorė dr. Birutė Obelenienė, Vilniau Universiteto docentė dr. Irena Eglė Laumenskaitė, Kauno Technologijos universiteto profesorius hab. dr. Gediminas Merkys, Lietuvos Edukologijos universiteto docentė dr. Stasė Ustilaitė, gydytojas ginekologas doc. dr. Eimantas Švedas, M. Romerio universiteto profesorius dr. Jonas Juškevičius, M. Romerio universiteto profesorius Saulius Arlauskas, Švietimo ir mokslo plėtotės centro atstovė Julija Sinicienė, Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos (NŠTA) atstovė, gausios šeimos mama Jolita Pukelienė ir kiti.

Forumo dalyviai paskelbė komunikatą (žr. žemiau).

Išsamesnę forumo apžvalgą skaitykite:

Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijai
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai
Žiniasklaidai

Nacionalinio forumo „Jaunimo rengimas šeimai: lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas”

KOMUNIKATAS

Lietuvos Respublikos Seimas

2014 m. gruodžio 19 d.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnis skelbia, kad „*tėvai ir globėjai nevaržomi rūpinasi vaikų ir globalinių religinių ir dorovinių auklėjimu pagal savo įsitikinimus*”. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 26 straipsnyje įtvirtina nuostata, kad „*tėvai turi pirmumo teisę parinkti savo vaikams mokymą*”. Įvertinęs pamatinę antropologinę tiesą, jog lytiškumas yra visą asmenį apimanti tikrovė, o ne laisvai pasirenkamas ar visuomenės konvencijomis priskiriamas individo saviraiškos būdas, Nacionalinis forumas „Jaunimo rengimas šeimai: lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas” konstatuoja:

Lytinis ugdymas, paremtas atsakomybės ir drovumo jausmu, vaidina esminį ir svarbiausią vaidmenį asmenybės moraliniame tapse. Todėl grubi metodologine klaida laikytinas teiginys, kad žmogaus lytis yra individo laisvo pasirinkimo objektas ar remiantis visuomenės konvencijomis asmeniui priskiriamas saviraiškos būdas.

Vadovaudamasis pasaulio ir Europos valstybėse atliktų tyrimų duomenimis „Nacionalinis forumas „Jaunimo rengimas šeimai: lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas” taip pat konstatuoja, kad:

- paauglių nėštumų mažėjimas yra tiesiogiai susijęs su tradicinių šeimos ir moralės vertybių puoselėjimu;
- didėjant kontracepcijos suvartojimui, daugėja paauglių nėštumų bei lytiškai plintančių (LPI) ir ŽIV/AIDS susirgimų;
- ankstyvi paauglių lytiniai santykiai yra rizikos elgsena, kelianti grėsmę ne tik fizinei sveikatai, bet ir psichiniam bei socialiniam asmens vystymuisi;
- pediatriinė hormoninės kontracepcijos indikacija nėra mokslo patvirtinta ir dėl to ši priemonė netaikytina nepilnamečiams asmenims (vaikams, paaugliams);
- kontracepcijos naudojimas (ypač sąveikoje su rūkymu) neigiamai veikia moterų sveikatą.

Todėl remdamasis Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu, kuriuo siekiama „išugdyti kiekvienam jaunuoliui vertybines orientacijas, laiduoti sąlygas asmens brandžiai tautinei savimonei, dorovinei pasaulėžiūrai formuotis, garan-

tuoti tautos, krašto kultūros tęstinumą”, ir atsižvelgdamas į tai, kad Lietuva dėl sparčiausiai tarp ES šalių mažėjančio gyventojų skaičiaus nyksta kaip tauta ir valstybė (viena priežasčių - mažas gimstamumas, šeimos institucijos erozija) bei siekdamas išsaugoti tautą ir valstybę ateinančioms kartoms ir ypatingą vaidmenį šiame procese teikdamas šeimai, kaip pagrindinei visuomenės ląstelei, Nacionalinis forumas „Jaunimo rengimas šeimai; lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas” pareiškia:

1. Tinkamiausia jaunimo rengimo šeimai nuostata - sutelkti dėmesį į sveiko ir atsakingo gyvenimo būdo propagavimą pasitelkiant ir lytiškumo ugdymo programas, kurių tikslas - remiantis lyčių anatomijos, fiziologijos ir psichologijos savybėmis ugdyti jaunimo gebėjimą kurti abipusę atsakomybę, pagarba, draugystę ir meilę grindžiamus brandžius tarpasmeninius santykius, vengti hedonizmo ir kito asmens išnaudojimo. Tik asmeninės atsakomybės suvokimas kaip lytiškumo ugdymo pagrindas gali apsaugoti žmones, ypač paauglius, nuo rizikingo elgesio ir paskatinti atidėti lytinius santykius iki visapūsės brandos - pilnametystės, profesinio ir ekonominio savarankiškumo įgijimo.

Pabrėžiame, kad siekiant mažinti skaudžias socialines ankstyvų lytinių santykių pasekmes lytinis švietimas ar kontracepcijos propagavimas kaip priemonė paauglių nėštumams, LPI ir ŽIV/AIDS susirgimams kontroliuoti neturi prasmės be moralės ir atsakomybės ugdymo, todėl kai kurių politikų ir visuomenės grupių siūloma lytinio švietimo strategija nėra tinkama jaunimui rengti šeimai. Tuo tarpu lytiškumo ugdymu, priešingai nei lytiniu švietimu, įgyvendinami ilgalaikiai ir esminiai jaunos asmenybės ugdymo tikslai.

2. Tam tikrų suinteresuotų visuomenės grupių agresyvus mėginimas įteisinti naują - socialinės lyties (gender) - sampratą dėl mokslinio ir socialinio nepagrįstumo laikytinas socialiniu eksperimentu arba bandymu rekonstruoti žmogaus prigimtį panaikinant prigimtinių vyriško ir moteriško pradų skirtį, suteikiant galimybę asmeniui rinktis lytinę tapatybę. Tokiais bandymais neabejotinai siekiama pakeisti civilizacijos eigoje natūraliai susiformavusią žmogiškosios tapatybės (ir lytiškumo) sampratą bei iš jos išplaukiančias ir tradicinėmis tapusias vertybes bei jas saugančias moralės normas. Todėl tai kelia grėsmę ne tik tautos ir valstybės, bet ir žmogiškosios civilizacijos ateičiai.
3. Projektuose (pvz., Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo, vadinamoji Stambulo konvencija), kuriuose siūloma įvesti naują lyties sampratą, akivaizdžiai ignoruojama žmogaus prigimtis ir joje užprogramuota socialinių vaidmenų specifika. Todėl racionaliai nepagrįsti yra siūlymai lyčių lygybės šeimoje bei kitokioje artimoje aplinkoje problemas spręsti voliuntaristiškai paneigiant moters ir vyro biologinę tapatybę bei jos nulemtus socialinius vaidmenis.

Pripažindamas, kad šeimos gyvenime egzistuoja neproporcingas, moterį eksploatuojantis socialinės naštos (pareigų) pasiskirstymas, Forumas kartu pabrėžia, kad proporcingas pasiskirstymas įmanomas ne dirbtinai suvienodinant vyro ir moters socialinius vaidmenis, bet derinant vyro ir moters pareigas šeimoje remiantis abipuse pagarba, supratimu ir meile, o ne moters socialinio vaidmens priskyrimu vyrui ar vyro vaidmens moteriai.

4. Lietuvos visuomenei atkakliai mėginama primesti socialinės lyties teoriją, vadinamąją genderizmą, kuris akivaizdžiai prieštarauja tradicinei tautos kultūrai, gyvensenai, pasaulėžiūrai, paprotinei moralei ir teisei bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose įtvirtintai šeimos sampratai. Galiausiai - neatitinka didžiosios daugumos Lietuvos piliečių nuostatų.

Pastebima, kad socialinės lyties ideologija vis radikaliau ir agresyviau pretenduoja į vienintelės teisingos pasaulėžiūros ir vienintelio teisingo gyvenimo būdo statusą, siekdama priversti visus paklusti šiai ideologijai. Taip paminama viena iš pagrindinių Vakarų civilizacijos vertybių - minties, įsitikinimų ir sąžinės laisvė bei daugelio šalių konstitucinės nuostatos, kurios teigia, kad minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė yra nevaržoma, todėl niekas negali kito asmens versti ir būti verčiamas pasirinkti ir išpažinti pasaulėžiūrą, religiją ar tikėjimą, kad žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, kad tėvai ir globėjai nevaržomai rūpinasi vaikų ir globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus.

Pabrėžiame, kad sąmoningai sujaukiant socialinius lyčių vaidmenis, seksualines perversijas, akivaizdžiai prieštaraujančias tradicinei moralei, įteisinant kaip normą, „gender” ideologija dirbtinai paverčiama socialiniu etalonu ir yra visapusiškai propaguojama, estetizuojama ir net heroizuojama. Tuo tarpu tradicinei, išaugusiai iš tūkstantmetės žmonijos patirties, moralei atstovaujančios pilietinės visuomenės grupės yra nepagrįstai marginalizuojamos ir stumiamos į socialinį užribį, netgi kriminalizuojamos.

Nacionalinis forumas „Jaunimo rengimas šeimai: lytiškumo ugdymas ar lytinis švietimas” kviečia Lietuvos Respublikos Seimą, Vyriausybę, valstybės ir valdžios institucijas bei visuomenę būti ypač atidžiais, nes:

Radikalūs genderizmas, niekindamas ir agresyviai pasaulėžiūrinės prievartos būdu stumdamas iš visuomenės gyvenimo kitas pasaulėžiūras ir socialines praktikas, rizikuoja atsidurti šalia pačių brutaliausių, civilizacijos požiūriu nepasiteisusių, morališkai pasmerktų ir pripažintų nusikalstamomis ideologijų.

Raginame neatidėliojant parengti ir įtraukti į formaliąsias bendrojo lavinimo ir ugdymo programas Jaunimo rengimo šeimai programą, pagrįstą atsakingo lytiškumo ugdymu bei rizikos vengimo nuostatomis.

Kviečiame atvirai ir principingai diskutuojant su naujosios socialinės lyties (gender) ideologijos propagautojais at-

skleisti visuomenei šios ideologijos keliamą pavojų, ginti ir tvirtinti šeimos instituto svarbą ir visomis išgalėmis saugoti šeimą kaip pagrindinę visuomenės ląstelę, nuo kurios priklauso tautos, valstybės ir civilizacijos likimas.

Forumo iniciatoriai:

Lietuvos Respublikos Seimo parlamentinė grupė „Už šeimą“, Santuokos ir šeimos studijų centras, VDU, Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija, Lietuvos tėvų forumas.

Komunikato nuostatoms pritaria:

Sigitas Tamkevičius SJ - Kauno arkivyskupas metropolitas

Lietuvos intelektualai ir nevyriausybinės organizacijos:

Saulius Arlauskas - teisės filosofas, profesorius,

Antanas Buračas - LMA akademikas, profesorius, Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys, LŽTA narys,

Onutė Drūlienė - skulptorė, pedagogė, dailininkų sąjungos narė,

Vladas Kančiauskas - dailininkas, skulptorius, LŽTA narys,

Krescencijus Stoškus - filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros kongreso ir Nepartinio demokratinio judėjimo tarybos pirmininkas,

Laura Janulevičiūtė - teologė, teisės magistrė,

Gediminas Navaitis - psichologas, M. Romerio universiteto profesorius,

Jūratė Markevičienė - kultūros antropologė, paveldosaugininkė; tarptautinė kultūros paveldo ekspertė - ICOMOS narė, LŽTA narė,

Gediminas Merkys - sociologas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras,

Alvydas Pauliukevičius - medicinos mokslų daktaras, profesorius, LŽTA narys,

Vytautas Rubavičius - rašytojas, humanitarinių mokslų daktaras,

Jolanta Trinkūnienė - gydytoja, vaikų ir paauglių psichiatrė,

Gytis Vaitkūnas - dailėtyrininkas, kultūrologas.

Ateitininkų federacija

Pasaulio gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija

Lietuvos žmogaus teisių asociacija (LŽTA)

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija (LŽTGA)

Asociacija Nepartinis demokratinis judėjimas (NDJ)

Piliečių gynimo paramos fondas

Lietuvos teisininkų sąjunga „Nuomonės“

Kaišiadorių raj., Žąslių lopšelis-darželis „Žalioji klevele“

Lietuvos šeimos centras

Kauno kartų namai

Kauno krikščioniška gausių šeimų bendrija „Ateitis“

Aleksoto katalikų moterų draugija

Jurbarko dekanato šeimos centras ir Jurbarko dekanato katechetų metodinis būrelis

Katalikų tėvų asociacija

Kaišiadorių vyskupijos šeimos centras

VŠĮ Asmenybės ir profesinio ugdymo strategija (APUS)

Vilkaviškio vyskupijos šeimos centras

Kauno vokiečių kultūros centras

Lietuvai pagražinti draugija

Lietuvos aeroklubas

Panevėžio krikščioniško pilietinio veikimo forumas

Tėvų pedagogų sąjūdis

Socialinės veiklos asociacija „Šviesos kampelis“

Asociacija „Vilniui ir tautai“

Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacija

VŠĮ Darna vystymosi centras

Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija

Redakcijos adresas: Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius

Valstybės institucijose platinamas elektroniniu paštu. Atspausdintas tiražas - 1500 egz.

Leidžia Lietuvos žmogaus teisių asociacija

Laisvės pr.60-302, LT-05120 Vilnius. El.paštas: komitetas@lzta.lt; www.lzta.lt